

Proučavanje i snimanje crkvenog i svjetovnog pjevanja na otocima Krku, Rabu i Pagu

Godine 1956. istraživao sam i snimao u organizaciji JAZU iz Zagreba, Staroslavenskog Instituta i Instituta za narodnu umjetnost također iz Zagreba staroslavensko liturgijsko pjevanje i svjetovno narodno pjevanje na otocima Krku, Rabu i Pagu. Snimanje je izvršeno u dva vremenska razdoblja. Prvo u mjesecu kolovozu, a drugo u rujnu i listopadu iste godine. Terenski rad razvijao se prema unaprijed načinjenom rasporedu.

Dne 17. VIII stigao sam uvečer u grad Krk, te sam sutradan počeo s organizacijom snimanja na terenu. Nijesam namjeravao zadržavati se radi snimanja u gradu Krku jer je ovdje glagoljaška tradicija izumrla. Ali sam bio upozoren da se tamo nalaze redovnici Trećoreci koji gaje staroslavenski jezik u liturgiji. Posjetio sam ih i ustanovio da oni ne gaje tradicionalno glagoljaško pjevanje, već da potpisuju staroslavenske tekstove pod gregorijanske napjeve i tako »glagoljaju«. Osim toga uvjerio sam se da kod redovne crkvene službe narod ne pjeva tradicionalne liturgijske pjesme, nego da pjevački zbor pjeva popijevke koje se pjevaju u cijeloj Hrvatskoj, a koje nemaju neke osobite povijesne ili glazbene vrijednosti. Naravno radi toga tu nije bilo potrebno nikakvo snimanje.

Zatim sam posjetio krčkog kanonika Ivana Grškovića i zamolio ga da me informira gdje bi na otoku Krku trebalo nastaviti snimanje poslije prošlogodišnjih snimanja u raznim mjestima. On je na sreću bio veoma dobro upućen u prilike na otoku, a osim toga i sam je dobar pjevač i poznavalac glagoljaške povijesti. On mi je dao mnoge dragocjene podatke i upute i, što više, ponudio da mi sam otpjeva neke napjeve. Gršković je u svom životu mnogo slušao kako drugi pjevaju, a i sam mnogo pjevao, osim toga kao rođeni Vrbničanin imao uho usklađeno na krčku glazbenu ljestvicu pa se njegovo pjevanje može smatrati autohtonim. Stoga sam rado prišao snimanju njegovog pjevanja. Iako je bio star 72. godine glas mu je bio potpuno svjež i siguran. Njegovo pjevanje sam snimao kroz dva dana: 17. i 19. kolovoza i snimio ove pjesme:

- 1) »Gospodi pomiluj« kako se pjeva po njegovu sjećanju u župi Draga Baška. Svečani glas. Ostale dijelove mise ne zna.
- 2) »Strašno jest mesto se...« pristup o posvećenju Crkve. Vidi Parčićev misal str. 31. Melodija iz Dubašnice, prema sjećanju, kako ju je pjevao pok. Pave Milovčić. Kod ovog napjeva spominje pjevač, da se je već u ono vrijeme, kad je on to čuo, svirala pratnja na orguljama, i da su u ono vrijeme već uvodili Vajsove napjeve iz misala uz pratnju orgulja, dakle gregorijanske.
- 3) »Slava va višnjih Bogu...« Melodija iz Vrbnika na obične dane. Ovdje napominje Gršković da su tekstovi pjesama »Božji plač« i »Pojubica« koje sam snimio prošle godine u Vrbniku, štampani u Zborniku za narodni život i običaje br. 37 str. 137. bilj. 52, odnosno u časopisu »Istra«, a u Zborniku NŽO samo citira taj izvor. Priopćio ih je prof. Jerko Gršković.
- 4) »Hvali Sione Spasitelja...« melodija iz Vrbnika, koja prošle godine nije snimljena. Obično se ta pjesma pjeva u »šćavetu«, ali sada ju je Gršković pjevao glagoljaški, staroslavenski. Tekst vidi u Parčićevu misalu str. 295. Tijelovski obred.
- 5) »Tebe Boga hvalim...« glagoljaski tekst i melodija iz Vrbnika. Tekst iz knjige: »Svečane jutarnje i večernje obćene zatim služba za mrtve i Rieči Sv. Mise iz strsl. časoslova i misala po pop Anton Matarić, župnik vrbnički. Senj 1893.

- 6) »Himan« na Uskrs kod Velike Mise.
- 6a) »Aganče Božji« svečani iz Vrbnika na velike blagdane. Kod snimanja ove melodije ustanovili smo da se Gršković više nije sjećao točno te melodije koja se po njegovu sjećanju na dugo razvlačila, a pjevalo se je uz pratnju sopela. Takvo je pjevanje uz pratnju bilo naročito svečano i veličanstveno. Misa je radi dugog i razvlačitog pjevanja trajala obično jedan i po sat. Gršković spominje da se u Krku nalazi obitelj Antona Nikolić iz mjesta Unija. Anton je lučki pilot »peljar« u m. On bi možda znao pjevati nešto iz Unija. Nisam imao vremena da ga tamo potražim. Naročito me je Gršković upozorio na pjesmu o Sv. Andriji iz Unija. On je patron župe i pjesma je stara, ima glagoljaški staroslavenski tekst. On nije znao ni ovu pjesmu.
- 6b) Gršković priča o »kaparima« iz Vrbnika. Tekst ovoga snimka transkribirat će se kod transkripcija samih pjesama. Pjesmu »kapara« snimio sam prošle godine u Vrbniku.
- 7) Gršković daje malu reportažu o Unijama.
- 8) »Bolezniiva mati staše blizu križa i plakaše...«, pjesma na praznik 7 boleznij BDM, tekst iz Parčićeva misala. Melodija iz Vrbnika.
- 9) »Put križa« iz Vrbnika, pjeva sa sestrom. Melodija iz Vrbnika. »Rascviljena majka staše polak križa ter plakaše...«
- 10) »Šetnja« starinska svečana iz Vrbnika. Tekst iz mise od 8. prosinca na dan Bezgrešnog začeca B. D. Marije. Narod to pjeva u hrvatskom suvremenom tekstu, a Gršković pjeva za snimanje u staroslavenskom tekstu jer nema pri ruci novi tekst. Gršković tvrdi da danas taj napjev ne pozna više nijedan svećenik. Tu je melodiju čuo od Jurja Štefanića »Protić« i pok. Ivana Tomašića »Kujatića«.

Nastavak snimanja 19. VIII 1956.

- 11) »Pristup« kod mise na Badnjak. Melodija, koju je pjevao pok. Jure Štefanić »Protić« u Dragi Baški. On je uvijek upotrebljavao Levakovićev misal, pisan glagolicom iz g. 1706.
- 12) »Večernja« u Dragi Baški, i to na 2. srpnja »Pohod BDM Svetoj Jelisavi. To je tamo titular. Tekst prema Vajsovu Vesperalu. Melodija opće narodna.
- 13) »Pomiluj me Bože...«, kako se pjeva kod sprovoda u Dragi Baški.
- 14) »Izbavi me Gospodi...« rezponzorij »Libera me«, u Dragi Baški.
- 15) »Pomiluj me Bože«, kako se pjeva na veliki petak u Dragi Baški. Nema antifone. Tekst prema Matanićevoj knjizi (vidi kod t. 5).
- 16) Antifona »Vstani Gospodi, pomoz nam...« prije Litanija SS.
- 17) »Litanije Svih Svetih«, glagolski po Levakoviću, kako se pjevaju u Vrbniku.
- 18) Čitanje poslanice u Vrbniku na velike blagdane. Tekst prema Evandelistaru Vlašića i Žuvića. Današnji mladi svećenici ne znaju ove melodije.
- 19) Isto kao 18) za obične nedjelje i zornice jednostavnija melodija.
- 20) Lekcije prigodom Tužaljki na Vel. Tjedan.
- 20a) Responzorij k tome.
- 21) Lekcije na Veliku Subotu (Prophetiae). Vidi Žuvićev tekst str. 41. Responzorij je kao ispred Litanija SS. br. 16.

- 22) Čitanja kod mrtvačke službe (Matutin, Jutarnja) u Vrbniku.
- 22a) Responzorij, vidi Veisov Vesperal str. 50.
- 23) Mala reportaža o glagoljaškoj svećeničkoj školi u Vrbniku.
O tome vidi više u radnji Ivana Grškovića: »Školstvo i prosvjeta u Vrbniku u doba crkvene uprave«. Separat iz Krčkog kalendara 1941. O tome je više pisao prof. I. Milčetić.
- 24) Ton Evandjelja na Glušnu nedjelju u Vrbniku. Tekst iz Vlašića, Melodiju ovu sada ne zna nijedan svećenik. Ta melodija služi i za završetak »Pasija«.
- 25) Završetak »Pasija« na Vel. Tjedan. Vidi br. 24.
- 26) Tonovi psalama na Vel. Tjedan. »Laudes« Veliki Četvrtak 1.
a) Antifona »Opravdiši se Gospodi...«
b) Psalam: »Pomiluj me, Bože...« (Miserere).
- 27) Tonovi psalama svećanih Vespera na razne blagdane u Vrbniku.
»Reče Gospod Gospodevi mojemu...«
Obične nedjelje.
Antifona + psalam.
- 28) Vespere na velike blagdane:
a) Antifona
b) Božićni »Reče Gospod...« psalam
- 29) Vespere (psalam) za Uskrs:
Intonacija kao »veličit«.
- 30) Vespere za Glušnu i Cvjetnu nedjelju:
a) Antifona
b) psalam »Reče Gospod Gospodevi...«
(Završno snimanje u Krku)

Dne 20. VIII 1956. autobusom smo pošli iz Krka i stigli u Bašku. Organizacija snimanja u Baški i okolici.

Dne 21. VIII 1956. snimanje u Baški Dragi.

Glavni pjevač je bio: II. Capić Ivan, r. 1902. meznar, seljak. Osim njega pjevale su i pjevačice:

III. Marija Dekanić, r. 1934.

IV. Bernarda Capić, r. 1935.

V. Ruža Dujmović, r. 1935.

Ivan Capić za sebe kaže, da ima »samoglasni glas«. Naučio je pjevanje od »starijih«. Prije njega bio je meznar Frane Sindičić, ali on nije pjevao. Za njegovo vrijeme pjevao je crkvene pjesme Jure Gašpar — Štefanić, koji je umro 1932. godine. Njegovo pjevanje je Capić zapamtio.

Ovi pjevači pričali su mi kako se prije pjevalo. Pjevalo se je »na dugo«. Misa je trajala od 10 do 12 sati prije podne, dakle dva sata, najviše radi razvlačenog pjevanja. Danas je to mnogo kraće, traje 1 sat jer se brže pjeva. Do takve promjene došlo je za vrijeme župnikovanja Viktora Pićuljana koji je tu bio župnikom od 1936. do 1939. To je bilo nekako 1940. godine kada je bila »berma«, pa je župnik izrazio želju, zajedno s biskupom, da se brže pjeva jer je bilo i vruće. Tako se je počelo brže pjevati. To je zapravo bilo 29. V 1940. kada je Dr. Srebrenić tu održao potvrdu. Inače se je kraće pjevalo prije toga i u kapelici Sv. Roka (Sv. Fabijana i Sebastijana) pa je župnik rekao, zašto se tako ne bi pjevalo i u župnoj crkvi da se brže svrši misa. Otada se u župnoj crkvi brže pjeva. Kaže da oni znaju i »na dugo« pjevati. Ja sam snimao ono pjevanje koje se izvodi »na dugo«, i to miša na XIII nedjelju po Duhovima. Svaki dio mise označen je posebnim brojem od 31—39. Evo te mise:

- 31) »JEDAN«
Introit mise na XIII nedjelju po Duhovima na melodiju »u kraće«
- 32) Gospodi pomiluj
33) Slava va višnjih Bogu...
34) Epistola
35) Tractus
36) Vjeruju u jedinoga Boga
37) Prikazanje
38) Svet, svet, svet...
39) Pričesna
DVA«

Slijedi misa na polnoćku o Božiću. Melodija je »na dugo«.

- 40) Introit
41) Gospodi pomiluj
42) Slava
43) Epistola
44) Stepenaja
45) »Vjeruju u jedinoga Boga...«
solo
46) ... i vapiti se... (et incarnatus est...)
tutti
47) Prikazanje
48) Svet (prate tri djevojke)
49) Blagoslovljen... (prate tri djevojke)
50) Aganjče božji
a) solo
b) solo + tri djevojke
c) solo + tutti
51) Pričešćenje (solo)
»TRI«
Slijedi »mrtvačka misa«.
- 52) Pokoj vječni...
53) Stepenaja
54) Dan od gnjeva...
55) Prinos
56) Aganjče:
a) solo
b) solo + tri djevojke
c) solo + tutti
57) Pričešćenje
»ČETIRI« (IV)
58) Kampananje... Svečano ritmičko zvonjenje V. »Pet«
- 59) U se vrime godišta... (božićna pučka pjesma), zbor. VI. ŠEST »Vespere«.
- 60) »Reče Gospod Gospodevi...«, psalam. Na tu melodiju pjevaju svi psalmi i sve antifone kod vespera. Ovo je Ps. 111.
- 61) »Zdrava morska zvezdo...« Himan iz Vespera na praznik Velike Gospe. Vesperal str. (36). Pjevaju tri djevojke.
- 62) Veličit duša Gospoda... Magnificat. Pjevaju 3 djevojke.
- 63) Antifona k »Veličit«: »Sveta Marija«... Vesperal str. (36).
- 64) »Bogu hvali«. To je odgovor na »Blagoslovi Gospode«. (Deo gratias).
- VII. SEDAM
- 65) »Izbavi me gospodi, od smrti večne...« (Responzorij Libera me Domine, de morte aeterna, za mrtvačke mise).
- VIII. OSAM
- 66) »Plač Gospine...« (Tekst u knjizi Babića). IX. DEVET.
- 67) »Ja se kajem...« X. DESET.
- 68) Oče naš... (Upozorava se da je na kraju staroslavenski tekst iskvaren ovako: »... jakose škoni je sad i va neki vekov, amen«).
- XI. JEADANAEST.
- 69) Pjesma Sv. Fabijanu i Sebastijanu
»O sveti slavni...« To je zapravo antifona. XII. DVANAEST.
- 70) Braćo, brata spreprodimo... (Recitacija), XIII. TRINAEST.
- 71) Koledba »O družbino braćo nerojena« (?).
a) Pjeva pjevač VI. Nikola Štefanić, r. 1908. i + 2 žene:
VII. Đurđica Štefanić, r. 1890.
VIII. Marija Perožić, r. 1890.
b) nastavljaju 2 muškarca: dvije strofe
c) nastavljaju: 1 muškarac i 1 žena
d) nastavljaju: dvije žene
(slijedi nastavak)